

Voor het aanbrengen van kenteeken op uw wagens,
volgens voorschrift der Rijksverkeersinspectie naar:
HENRI DE LEEUW, HOEFAKKERSTR. 71, TILBURG.

De wind ging liggen. — Morgen stormt het bij

WILLEM II-N.A.C.

Tribune uitverkocht. Nog enkele zitplaatsen onoverdekt.
AANVANG HALF DRIE.

**TWERNSTERS en
LEERL.-TWERNSTERS**
gevraagd. — Aanmelden:
Pironstraat 1.

Gevr. v. direct nette
werkster v. halve dagen p.
week. Besterdstr. 85. 0336.
Jongeman m. handels-

Advertentie *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 16 januari 1943.

Willem II-NAC loopt in het oorlogsjaar 1943 volkomen uit de hand

De voetbalwedstrijd Willem II-NAC leidt in Tilburg heel vaak tot hommeles, ook in het verleden en zelfs in de oorlogsjaren. Op zondagmiddag 17 januari 1943 prijkt deze wedstrijd op het programma in de eerste klasse zuid. Willem II staat in die klasse fier bovenaan met maar liefst vijf punten voorsprong op de nummer twee. En dan te bedenken dat je in die tijd voor een gewonnen wedstrijd geen drie maar twee punten krijgt. Willem II heeft bijna alle thuiswedstrijden in het seizoen 1942-1943 tot dan gewonnen en heeft er nog geen enkele verloren.

‘Morgen stormt het bij Willem II-NAC’

Willem II rekt dan ook op een vol stadion en flink wat sfeer. Dat blijkt uit de advertenties die de club plaatst in de Tilburgse krant. Drie dagen voor de match komt Willem II met een best bijzondere advertentie in een tijd dat de Duitse bezetter ook in Tilburg de lakens uitdeelt en jaagt op verzetsstrijders: ‘Voetbal, het eenige verzet. Willem II-NAC. Altijd iets aparts. Nog enkele tribuneplaatsen. Zitplaatsen onoverdekt f.1,-’.¹ De kaartjes worden als warme broodjes verkocht, ondanks dat jongemannen, die voor de Arbeidsinzet in Duitsland moeten werken, een risico lopen na de wedstrijd te worden opgepakt bij een razzia door de Duitse bezetter. Op zaterdag 16 januari kan Willem II in een nieuwe advertentie melden dat de tribuneplaatsen uitverkocht zijn. De advertentie lijkt ook bedoeld om de aanhang al een beetje op te warmen want de tekst vangt aan met ‘De wind ging liggen. Morgen stormt het bij Willem II-NAC’.² Dat blijkt de volgende dag geen woord teveel gezegd. Al direct na de aftrap op zondag 17 januari 1943 overklast Willem II de Bredase club. In de 17de minuut maakt Bert van Ierland de 1-0 door een voorzet van Theo Spapens binnen te schieten. Nog voor rust scoort Wim Bruens de 2-0 door een strafschop te benutten. Willem II lijkt op rozen te zitten en al bijna kampioen. Ook in de tweede helft controleert Willem II de wedstrijd. De NAC-achterhoede krijgt geen vat op de tricolores. De linksback van NAC Toon van der Linden valt op door ‘onsportief spel’ en wordt het pispaaletje voor de Willem II aanhang. De Rotterdamse scheidsrechter Dirk Nijs kan slechts met grote moeite het ruwe spel in de tweede helft binnen de perken houden. En dan slaagt NAC erin om uit het niets in de laatste zes minuten van de wedstrijd, door twee doelpunten van Henk van Dijk, alsnog langs zij te komen.³

Keien van 2 Kg door de ruiten van kleedkamer

Na het laatste fluitsignaal is de sfeer tussen de spelers uit Tilburg en die uit Breda gespannen. Het helpt niet dat er ook publiek het veld opstormt. In het dagrapport van de Tilburgse gemeentepolitie is de spreekwoordelijke lont in het kruitvat echter een vrouw: volgens meerdere personen zou de vlam in de pan zijn geslagen toen een verloofde of echtgenote van een NAC-speler één van de Willem II'ers ‘enkele slagen had toegebracht’ toen deze spelers naar het kleedlokaal liepen.⁴ Het onmiddellijke resultaat is dat de spelers van NAC en Willem II onderling een robbertjes gaan vechten.

Er vallen harde klappen, en niet voor het eerst tijdens Willem II-NAC. 'Belhamels' belegeren vervolgens ook het kleedlokaal van NAC. Keien, 'sommige zelfs van het liefelijke gewicht van 2 KG', worden door de ruiten van de NAC-kleedkamer gegooid. Vervolgens dringen deze 'belhamels' de kleedkamer binnen en slaan daar de boel kort en klein. De NAC-spelers moeten hun voetbalschoenen gebruiken als verdedigingswapens. Een voetbalschoen wordt de spelers ontnomen en in stukken gesneden door de Tilburgse hooligans.⁵

Politie gebruikt gummistokken

De situatie loopt volkomen uit de hand. Op een gegeven moment zijn er in en rond het stadion op wel zeven tot acht plekken vechtpartijen gaande. Het aantal agenten is inmiddels opgeschaald tot twintig, maar die staan tegenover een grote massa, die zich inmiddels op de Goirlescheweg bevindt, waar men de NAC-spelers, die naar het station moeten, staat op te wachten. De agenten proberen raddraaiers te arresteren, maar het publiek voorkomt dat. Dan trekken de agenten hun gummistokken om te trachten de massa uiteen te drijven. 'Een der vechtende personen, genaamd Groenen, wilde met vele anderen uit het publiek de kleedkamer van NAC-spelers bestormen'. Groenen wordt eerst door de politie gemaand het terrein te verlaten, maar in plaats van heen te gaan, begint hij agenten te mishandelen. Onder hevig verzet wordt hij door de agenten in het politieposthuis Korvel opgesloten.⁶ Agent Berkhout tekent in het dagrapport op: 'Tijdens het overbrengen van een arrestant door eenige collega's werd er uit het publiek met een steen in hun richting gegooid. Door twee heeren uit het publiek waaronder de commies der directe belastingen [W.L. van den] Donker genaamd werd mij een manspersoon aangewezen die bedoelde steen gegooid had. Ik heb bedoelde manspersoon vastgegrepen en overgebracht naar het politieposthuis Korvel, alwaar hij voorlopig is ingesloten. Nadien heb ik mij weder naar het sportpark gegaan om indien noodig verdere assistentie te verlenen. Des avonds is bedoelde manspersoon door mij gehoord, hij gaf mij op te zijn genaamd Alojsius Cornelius Antonius Geerts'.⁷ Volgens het *Dagblad van Noord-Brabant* zijn de 'twee grootste heethoofden' geboeid naar een politiecel gebracht. Deze krant maakt overigens melding van maar liefst acht arrestaties.⁸ Om de NAC-spelers veilig op het station af te leveren, moet de politie elke straat op de route naar het station eerst schoonvegen. Scheidsrechter Dirk Nijs, die de trein naar Rotterdam moet nemen, sluit zich uit veiligheidsoverwegingen maar bij de Bredase spelers aan, die uiteindelijk via een grote omweg het station bereiken.

The Day after: de schuldvraag

Bijna alle kranten, die van de Duitse bezetter nog mogen verschijnen, spreken op maandag hun afschuw uit over de gebeurtenissen in Tilburg. De meeste kranten houden de Tilburgse supporters verantwoordelijk voor de ongeregelheden. Zo ziet een Twents dagblad het al gebeuren dat de waarschijnlijke oostelijke kampioen (Enschede) straks voor het kampioenschap van Nederland tegen Willem II (als de meest waarschijnlijke kandidaat zuidelijk kampioen) moet spelen. Dat biedt volgens de krant 'weinig aangename perspectieven' aangezien de Twentse courant het Tilburgse publiek verantwoordelijk houdt voor de molestatie van de Bredase spelers. De krant eist strafmaatregelen van de Nederlandse Voetbalbond (NVB) tegen Willem II zoals enkele wedstrijden zonder publiek moeten spelen. 'Dergelijke dingen kunnen niet worden getolereerd, en verwacht mag worden, dat met straffe hand zal worden ingegrepen. Het feit dat een speler van NAC zich gisteren niet juist heeft gedragen, is voor het publiek geenszins een verontschuldiging'.⁹ En toch is dat precies wat op diezelfde maandag de *Nieuwe Tilburgsche Courant* juist doet: 'Na de rust toen eenige NAC-lui hun bekende onsportieve speeltrants nog wat duidelijker demonstreerden kreeg de strijd een feller karakter'. De Tilburgse krant vindt het normaal dat een wedstrijd tegen NAC altijd een beetje uit de hand loopt: 'Een wedstrijd tegen de Bredanaars zou zonder sensatie binnen of buiten de lijnen trouwens ondenkbaar zijn'. En daarom was volgens de krant 'zeer straffe leiding (...) een eerste vereischte' geweest.¹⁰ De krant lijkt te suggereren dat de linksback van NAC en de scheidsrechter het zondag verprutst hadden.

Op zondag is de gearresteerde Leo Groenen door de politie gesommeerd om zich op maandag om 9.00 uur in de ochtend op het hoofdbureau te melden. Daar wordt een proces-verbaal opgemaakt wegens 'mishandeling en wederspanning' tegen de 21-jarige Groenen. We weten niet wat zijn beroep op dat moment is, maar aangezien zijn vader timmerman is en hijzelf bij zijn huwelijk in 1946 zal opgeven chauffeur-monteur te zijn, is het niet vreemd te veronderstellen dat hij arbeider is. Hij verblijft in 1943 nog thuis bij zijn moeder, die sinds 1935 weduwe is. Het gezin woont in de Wassenaerlaan, een straat in een redelijk nieuwe arbeiderswijk met keurige woningen. Wat er vervolgens met het proces-verbaal is gedaan, is niet bekend. In het archief van de Gemeentepolitie staat wel in het register vermeld dat er een proces-verbaal is opgemaakt, maar het proces-verbaal zelf is in het archief niet terug te vinden, zoals overigens veel meer processen-verbaal niet terug te vinden zijn.¹¹ De tweede arrestant Geerts komt er zonder proces-verbaal af. Deze 29-jarige boekhouder heeft als kind een jaartje op het juvenaat van de Fraters van Tilburg in Goirle gezeten. Hij wordt in 1936 voorzitter van het huldigingscomité voor de Tilburgse humorist August de Laat en in februari 1942 wordt Geerts vader. Hij ontkent ten stelligste met een steen gegooid te hebben en verklaart louter uit nieuwsgierigheid bij bedoelde volksoploop aanwezig te zijn geweest. Op last van inspecteur Moens had agent J. Bindels de gearresteerde Geerts al op zondag moeten vrijlaten. Conclusies over het vervolgingsbeleid van de Tilburgse politie zijn op basis van deze twee casussen natuurlijk niet te maken. Toch is het opvallend dat de opgepakte arbeider een proces-verbaal aan zijn broek krijgt en de gearresteerde boekhouder niet.

Het elftal van Willem II in het seizoen 1942-1943.

De afloop

Willem II wordt in 1943 voor de achtste keer zuidelijk kampioen. De thuiswedstrijden in de poule om het kampioenschap van Nederland worden bezocht door gemiddeld 14.000 toeschouwers. In deze poule van vijf regionale kampioenen verovert ADO het Nederlands kampioenschap. Feijenoord eindigt als tweede en Willem II wordt derde. De landskampioen ontvangt trouwens geen beker, maar een gouden kampioensmedaille. 'Wegens de tijdsomstandigheden' wordt in 1943 volstaan met een 'surrogaat-medaille'. Pas na de oorlog zou deze voor een echte gouden medaille worden omgewisseld. De voetbalbond heeft ondertussen een onderzoek naar de

rellen in Tilburg afgerond. De conclusie van de NVB is dat de ‘dieper liggende oorzaken’ van de ongeregelheden ‘voor een niet onbelangrijk gedeelte toegeschreven moeten worden aan een zekere plaatselijke rivaliteit’. De NVB straft Willem II tot één wedstrijd zonder publiek. Ook roept de bond de plaatselijke pers op om ‘tendentieus-chauvinistische’ artikelen voortaan achterwege te laten.¹²

¹ *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 14 januari 1943.

² *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 16 januari 1943.

³ *De Telegraaf*, 18 januari 1943.

⁴ Regionaal Archief Tilburg (RAT), NL-TbRAT-29 Archief van de Gemeentepolitie te Tilburg, 1844-1947 (1950), inv.nr. 537.

⁵ *Dagblad van Noord-Brabant*, 18 januari 1943.

⁶ RAT, NL-TbRAT-29 Archief van de Gemeentepolitie te Tilburg, 1844-1947 (1950), inv.nr. 537.

⁷ RAT, NL-TbRAT-29 Archief van de Gemeentepolitie te Tilburg, 1844-1947 (1950), inv.nr. 537.

⁸ *Dagblad van Noord-Brabant* 18 januari 1943.

⁹ *Twentsch Nieuwsblad*, 18 januari 1943.

¹⁰ *Nieuwe Tilburgsche Courant*, 18 januari 1943.

¹¹ In het archief van de rechtbank Breda is voor dit onderzoek wegens tijdgebrek niet gezocht.

¹² *Sportkroniek*, 2 maart 1943.